

Összehasonlító elemzés Korzikáról és Szardíniáról a konzulátus idején

Amennyiben a XVIII. század végére és a XIX. század elejére helyezkedünk, hogy összehasonlítsuk mindazokat az eseményeket, amelyek Korzikán, illetve Szardínián játszódtak le, a két sziget helyzete egyszerre tűnik feltűnően hasonlóknak és nagyon különbözőnek. Mindkettőjüket megrázta a forradalom okozta változás, azonban eltérő szinten és más módon is, ami különböző társadalmi és politikai berendezkedésüknek tudható be. Korzikát alapjaiban felforgatta a forradalom, míg Szardíniát csak részben érintette. Az előbbi 1789-től, a november 30-án kelt alapcikkely révén a francia nemzet részévé vált, az utóbbi viszont piemonti ellenőrzés alatt csupán egy időre vált a nagy nemzet testvérköztársaságává, még mielőtt a századfordulón elkezdődött volna a restauráció korszaka, jó tizenöt évvel az 1815 előtt.

Anélkül, hogy elmerülnénk a bennünket érdeklő korszakot megelőző idők eseményeinek összehasonlító elemzésébe, meg kell említenünk néhány tény, ami megkönnyíti számunkra ezt a fajta megközelítést. Szó van természetesen a Szardínia elleni expedícióról, amelynek kiindulási bázisa Korzika volt. Ezen esemény segítségünkre van abban, hogy felmérjük a két sziget közötti eltéréseket: az egyik a forradalom hívévé vált, míg a másik elvetette a forradalom vívmányait. Ha közelebbről szemügyre vesszük őket, meg kell állapítani, hogy Korzika sem volt mentes az ellenállás bizonyos formáitól a forradalom eszmei újításaival kapcsolatosan, és 1791-től, illetve 1792-ben ellenforradalminak nevezhető megmozdulások zajlottak le a szigeten, s ezek erős vallási színezettel is bírtak. A Bonifaciói-szoros másik oldalán a franciák „istentelenségének” gyűlöletét a Szent Hit (Santa Fede) nevében az egyház szította, ugyanakkor teljes egyetértésre talált a stamentiken belül. E gyűlölet gyökere azonban teljesen megegyezik a Bastiában, Ajaccióban és a sziget más pontjain tapasztalt megmozdulások gyökerével, amelyek a papság polgári alkotmánya miatti szakadás folyamánként robbantak ki. Mindkét esetben szerepet játszott – bár más-más mértékben – a hagyományokhoz való ragaszkodás és a helyi lakosság mély vallásossága. A tény, hogy a korzikai elit csatlakozott a forradalomhoz, nem talált visszhangot magának Szardínián, azonban azt tudjuk, hogy itt is létezett egy jakobinus csoportosulás, ami alapján elmondható, hogy a tapasztalat, az oktatás és a kulturális képzés révén képessé váltak az új eszmék befogadására. Azonban egy elenyésző kisebbségről van csupán szó és természetesen a Szardínia elleni expedícióban az expedíció ellenséges, inváziójellegét látták meg, s így erre az önvédelemmel válaszoltak. Angioy, Obino és a többiek, akik később az új eszmékkel kapcsolatos nyitottságukkal szereztek hírnevet maguknak, azonnal a fegyverekhez nyúltak a forradalom katonáival szemben.

Az összehasonlítás érdekesítő pontja lehet a mindkét szigeten 1793-ban és 1794-ben jelentkező, autonómiára törekvő csoportosulások megjelenése is. Az egyik Franciaországtól akar elszakadni, elvetve a jakobinus radikalizmust (ez a Paoli-féle, 1793 nyarán lejátszódó elszakadási kísérlet, a *governato separato* és részben az Angol–Korzikai Királyság ideje), a másik pedig épp a franciákkal szembeni ellenállásból merít erőt arra, hogy szembeszálljon a piemonti elnyomással és elismertesse a sajátosságait. Mindkét kísérlet kudarccal végződik, egyrészt Bonaparte vet véget az eseményeknek Korzikán, Szardínián pedig a piemonti reakció teszi ugyanezt, karöltve a szardíniai nemesség egy részével, másrészt pedig saját tehetetlenségüknek estek áldozatul. A Bonifaciói-szoros mindkét oldalán körül kell nézni ahhoz, hogy megérthessük, hogy a kudarcban mekkora szerepe volt a *ceto togaton* – e mindkét szigeten jelen lévő, vezetőszeren – belüli ellentéteknek, az elnyomó apparátus hatalmának (az egyik esetben ezt az olaszországi hadsereg, a másikban az államapparátus testesítette meg). Az autonómiapárti modell éretlensége jelentősebb volt Szardínián, Korzikán azonban jelentős gyökereket jelentett a Pascal Paoli-féle tapasztalat, melynek folyamán a nemzetiségi mozgalom megérett és 1793-ban újra formát öltött, magába olvasztván a forradalom bizonyos vívmányait.

KÖZÖS ALAPON, ELTÉRŐ HELYZETEK

Az 1796-os és az 1797-es esztendő folyamán, melyek egyúttal tárgyalt korszakunkhoz is közelebb visznek bennünket, a két sziget más és más utat jár be, sőt, majdnem ellentétes sémákat követnek: míg az egyiket antifeudális mozgalmak rázzák meg, és a külhoni példák követésével részt vesz a forradalmi hullámban, a másik rosszul viseli a republikánusok visszatértenek igáját, és újból tanúbizonyságot tesz jelentős ellenforradalmi beállítottságról.

A század végéhez közeledve ez az ellentétes helyzet mit sem változik. 1801 és 1802 fordulóján egy esemény kelti fel figyelmünket: ez a Gallurában kibontakozó, utolsó „forradalmi” megmozdulás, amely az 1796-os, Gio Maria Angioy által életre hívott mozgalomra hivatkozik – ez a Cilocco és Sanna Corda ideje egyben, s szerencsétlen kimenetelű kalandjaik elmesélésére és magyarázására nálunk sokkal jelesebb tudósok vállalkoztak már. Korzikán épp akkor heverték ki az utolsó, az emigránsok partraszállása után kibontakozó ellenforradalmi megmozdulást, a fiumorbói felkelést, a második, kudarccal végződő Szardínia elleni expedíciót, amely nagyon elkeserítette az akkor már Párizsban élő Angioy-t, aki sokat várt ettől a kezdeményezéstől. Sartene ostromába csak épp hogy belefogtak a lázadók, a hatalom azonban a köztársasági, illetve akkor inkább már a konzuli erőknek kedvezett.

A két sziget valóban ennyire hátat fordított egymásnak? Ez a paradoxon azonban nagyon felszínes és az adatokat könnyűszerrel felcserélhetjük egymással, és helyzetüket e módon közelíthetjük egymáshoz: ha számításba vesszük, hogy az ellenforradalmárok bukásához Korzikán hozzájárult a szigetlakók jelentős részének csatlakozása a forradalom újtársaihoz (gondoljunk csak a sartenei lakosok ellenállására a felkelőkkel kapcsolatosan). Ez nem más, mint egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a szigeten egy mély, köztársaságpárti-

ság vert gyökeret, és Sanna Corda képe, aki szerencsételen kimenetelű kalandja előtt Ajaccióban, Bonaparte házában keresett menedéket, ami szimbolikus értelmű is volt. Nem lelt azonban segítségre – éppúgy, mint Angioy, aki minden lehetőt megtett, hogy meggyőzze az első konzult a szardíniai katonai expedíció fontosságáról –, s ezt azzal magyarázhatjuk, hogy Bonaparte ekkor már más prioritásokban gondolkodott mind nemzeti, mind nemzetközi vonatkozásban, és le akarta zárni a forradalmat. Ha ellentétes szemszögből nézzük mindezt, akkor épp ellenkezőleg, Cilocco és Sanna Corda bukása annak a ténynek köszönhető, hogy honfitársaik nem követték őket, képtelenek voltak válaszolni a felkelésre felhívó jelre, illetve sokan közülük még el is árulták őket. Úgy tűnik tehát, hogy Szardínia keresztet vehetett a forradalmi tapasztalatokra, és ez egyrészt a társadalmi struktúráiból következik, melyek eleve magukban hordják a forradalom elvetésének csíráit: az 1802-es gallurai megmozdulás éppúgy nem vallotta magáénak a forradalmi trikolórt, mint ahogy az 1793-ban kirobbant felkelés sem. Innentől lehetővé válik számunkra, hogy párhuzamba állítsuk Galluresi pásztorainak viselkedését az Alta Rocca-i fellázadt pásztorok magatartásával, akikhez egyébként rokoni kapcsolatok is fűzték őket.

A két sziget ettől kezdve ellentétes helyzete még inkább szembeötlő, ha tekintetbe vesszük, hogy ebben az átmeneti korban a részben Szardíniára menekült korzikai fuoruscitik (gondoljunk csak Panattierire) elszánt ellenségei voltak a század végén a republikánus Franciaországnak. Ugyanakkor a szárd fuoruscitik, bár számuk jóval elenyészőbb volt, s két évvel később Korzikán telepedtek le (mint Cilocco, Sanna Corda, Auleri, Petretto, Martinetti), elszánt köztársaságpártiak voltak, s Franciaország segítségét kérték, hogy országukat felszabadíthassák a despotizmus és a feudalizmus igája alól. A közös pont pedig nem más – s mi szeretnénk ebből a szemszögből végezni az összevetést –, mint hogy a központi államhatalom szemében, tehát a reakciós, piemonti államnak vagy a forradalom nevében egységesítő francia államnak a szemében mindazok, akik a fennálló renddel szembe helyezkedtek, bűnözőnek és lázadónak minősültek, és tettükkel olyan elnyomási hullámot váltottak ki, amely mindkét esetben hasonló arcot öltött.

Végül pedig elemezni kívánjuk a nemzetközi helyzetet, amely megmagyarázza Bonaparte azon döntését, hogy lemondott a Szardínia elleni expedíció újjászervezéséről, pedig 1800 folyamán ez még tervei között szerepelt. Döntését a földközi-tengeri angol jelenlét magyarázza, s ezzel kapcsolatosan megint megfigyelhetőek a két sziget vonatkozásában a közös alapokról tett, azonban egymást keresztező kölcsönös lépések. Miután 1796 októberében az olaszországi hadsereg francia katonái (számosan közülük korzikai származásúak voltak) visszafoglalták a szigetet az angoloktól, ez utóbbiak Szardínia iránt kezdtek érdeklődést mutatni. Nelson 1798-tól a Madalenai-öböllel kívánta helyettesíteni az elvesztett saint-florenti és ajacciói támaszpontjait, és mint logisztikai bázist akarta felhasználni a flotta számára, bár az angolok legfontosabb csomópontul természetesen Máltát akarták, amely akkor épp francia uralom alá került Bonaparte egyiptomi expedíciója során. Az a kép, amelyet az angolok alkottak maguknak Szardíniáról, nem sokban különbözik attól, amit Korzikával kapcsolatosan alakítottak ki, ennek „felfedezése idején”: egy szigetről van tehát szó, amely természeti erőforrásai (fa, ásványkincsek, állattenyésztés) kapcsán gazdag lehetőségekkel bír, és stratégiai szempontból rendkívül fontos. A sziget elfoglalását a korona Cagliariába küldött ügynökei is támogatták, éppúgy, mint ahogy Korzika elfoglalásának terve is az olaszországi konzulátusokon fogant meg 1794-ben. Az elfoglalás mellett szóló

érvek nagyon hasonlóak, ellenben Anglia tanult Korzika elvesztéséből és hezitált, hogy teljesen elkötelezze magát Szardínia kérdésében, s ezt támasztotta alá az, hogy a piemonti uralkodó olyan hű szövetségese volt Angliának, akit kímélnie illett. Az angol kormány meglegedett tehát annyival, hogy a flottája számára logisztikai bázisokról tárgyalt és innen szemmel tartotta Korzikát, ahol többé már nem kívánta megvetni a lábát, de szükség esetén beavatkozhatott az eseményekbe. Jellemző, hogy végig a XIX. század első évtizedén keresztül állandó nyugtalanságot okozott a szigeten, rendszeresen felfegyverzett kalózhajókat a sziget ellen, fegyvereket küldött és végig toborzást folytatott a szigetlakók körében, s ez nagyon megviselte Bonapartét. Az angolok jelentette veszélyt a francia hatóságok – először Miot, később Morand – hajlamosak voltak eltúlozni, mint ahogy egyébként az első konzul, később pedig a császár is tette, és így az angol veszély Szardíniáról fenyegető, állandó pszichózisában éltek. Ez a légréteg pedig nem idegen a rendőri, adminisztratív és katonai hatóságok általi elnyomástól.

RABLÁS ÉS NYOMOR

A két sziget helyzete sokkal hasonlóbb az itt pusztító nyomor és az alig létező közbiztonság tekintetében, s ez utóbbit helyesebb talán egy általános megnevezéssel, a „rablás”-sal illetni, mely együtt jár Korzikán a vendetta ugrásszerűen megnövekedett jelenségével, illetve Gallurában az egyre nagyobb számú állatlopással. El kell ismerni, hogy e jelenségek mindig észlelhetőek voltak és mindig fel-fel ütötték fejüket, viszont megnövekedett számuk összefüggésben van a forradalmi periódus okozta összes megrázkódtatással, a politikai nyugtalanság és a megmozdulások is hatnak rájuk, illetve egyenes következménynek tekinthető az egymást követő rendszerek gyakorolta elnyomásnak, mind a pénzügyi politika, a toborzások, az adminisztratív és katonai foglalkoztatás kapcsán. E téren tökéletesen párhuzamba lehet állítani a két szigetet, és az illetékes hatóságok majdnem ugyanazokkal a szavakkal jellemzik a fennálló állapotokat. 1801 júliusában Sartene alprefektusa a következőket írja Miot-nak: „a lopás minden fajtája sújtja a kerületünket, s főleg Tallano kanton van a legrosszabb helyzetben, mivel itt a nagy testű állatokat már mind elpusztították és senki sem mer feljelentést tenni vagy megnevezni a tetteseket, akiket szükségszerűen ismernek jól”. A hallgatás törvényéről van tehát szó, amely természetes egy magába zárkózott szigeten, ahol bármikor valódi anarchia törhet ki. Ezzel egy időben a torinói kormányzat arra panaszkodik, hogy uralma ellen általános zúgolódás tapasztalható Gallurában. A háború folytatása és a már hamarabb kialakuló tengeri blokádnak egyenes következménye a bekövetkező gazdasági nehézségek és az élelmezési problémák, mindez csak súlyosbítja a már kialakult helyzetet. Így a csempészet is újabb bátorításra lel a két sziget között, azonban ki kell jelentenünk, hogy a szoros két partja között mindig is gyakorolták ezt a mesteriséget. Most viszont nagyobb tételekben gyakorolják, s éjszakánként a tehetősektől eltulajdonított állatokat a banditák Gallura kicsiny öblébe hajtják, és itt várakoznak arra, hogy a korzikaiak behajózzák őket. A gabonát is ezen az úton szerzik be, átcsempészve a határon, és mivel a partok ellenőrzése alig biztosított, ez a tevékenység rendkívül jövedelmezőnek bizonyul számos, mind szárd, mind korzikai pásztor és tengerész számára. Ekképp tehát

minden igazolni látszik a két kormányzat számára, hogy elnyomó intézkedéseket hozzon a jelenlegi, megfélekezhetetlen helyzet felszámolására.

ELNYOMÁS ÉS KÖZREND

Az elnyomó intézkedések meghozása Szardínián Carlo Felice és utódai nevéhez kötődik. Ezzel párhuzamosan Korzikán, Miot második küldetése alatt, a IX. év frimaire 22-én (1800. december 13-án) születő dekrétummal a sziget alkotmányon kívül állónak minősült. A IX. év nivôse 17-i rendelettel Miot mint főadminisztrátor, teljhatalmat kapott: a konzuli fennhatóság alá tartozván és egyben a konzul nevében gyakorolta a végrehajtó és a törvényhozó hatalmat, vezette a rendőrséget és köteles volt „minden olyan kormányzati és adminisztrációs döntés meghozatalára, amelyet szükségesnek tartott”. 1802 decemberéig maradt Miot e funkciójában Ajaccióban. Napóleon a következő tanácsokkal látta el: „Először is rendelje magához mind Golo, mind Liamone prefektusát valamint a katonai parancsnokokat és jelentse be, hogy a sziget az alkotmányon kívül állónak minősül.” Ez utóbbi döntés szervesen kapcsolódik az akkor még el nem fojtott ellenforradalmi mozgolódáshoz (Sartene ostroma még folyamatban volt). Bonaparte nyíltan utal is erre Miot-hoz írt, 1800. december 15-én kelt levelében, ahol felszólítja ez utóbbit, hogy hozza meg a mozgalom elnyomásához elengedhetetlen szigorú intézkedéseket: „Fölégetjük a Quenzák és a Cesarik házeit, és egészen addig folytatjuk az expedíciót, amíg el nem fogjuk a lázadókat, és nem kényszerítjük őket a sziget elhagyására.”

Épp úgy, mint ahogy Carlo Felice tette Szardínián, Bonaparte is elsődlegesen a sziget pacifikálására törekedett, s ennek elérése érdekében semmilyen eszköztől nem riadt vissza. Szardínián minden új forradalmi megmozdulás csíráját is ki akarták irtani, Korzikán pedig ezt a „mediterrán Vendée”-t akarták felszámolni, ahol az angolok támogatta ellenforradalmi erők valóban fenyegetőnek tűntek. A cél ellentétes, azonban a felhasznált eszközök hasonlatosak, és ami még fontos, ez alapján egy fontos nézőpontot világhíthatunk meg: a centrum-periféria viszonyát. A Korzikán tapasztalt nyugtalanság megfelel a valós viszonyoknak, de nem hangsúlyoztuk ki eléggé a tényt, hogy csupán egy program helyi alkalmazásáról van szó, olyan programról, amelyet az egész ország tekintetében tűztek ki. Jól tudjuk, hogy 1799/1800 fordulóján az első konzul miképp kívánta lefejezni a chouanok mozgalmát. Úgyesen ötvözte a kegyetlenséget a megbocsátással, 1799 novemberében amnesztiát adott a lázadóknak és később kedvezményeket adott nekik a be nem fizetett adók elengedésének formájában, visszaszolgáltatta elkobzott javaikat, az emigránsok listáját pedig törölte. Ez az engedékenységek azonban nem jelentette a szigorúság enyhülését, s Brune parancsnoki kinevezése a nyugati hadsereg élére ékesen bizonyítja ezt. Rövid időre Bonaparte taktikája azonban gyümölcsözőnek bizonyult és 1800 januárjában Cadoudal elállt a harctól a bizonytalan kimenetelű grandchamp-i ütközet után: „a nyugati térség lakóinak többsége örömmel fogadta a szerződés létrejöttét, mert így egy időre levegőhöz jutottak” – jegyzi meg Mémoires-jaiban egy Andigné nevezetű chouan. A provanszál Vendée és a nizzai régió esetében ugyanezt a politikát alkalmazták s hasonló eredményre jutottak az úgyneve-

zett „Barbets”-ékkal kapcsolatban is, s nem hiábavaló megállapítani, hogy ugyanezzel az elnevezéssel illeték Korzikán is a lázadókat.

Korzikán Bonaparte személyesen tartotta szemmel a kialakuló helyzetet és az elnyomó módszerek egész arzenálját vetette be szülőföldjén, amelyeket természetesen máshol is alkalmazott. A VIII. év alkotmánya a 92. cikkelyében nem adott-e számára lehetőséget arra, hogy „fegyveres lázadás vagy az állam biztonságát veszélyeztető megmozdulások esetében felfüggesztheti e helyeken a törvény által meghatározott időre az alkotmány hatalmát”? Ennek a rendelkezésnek az alkalmazását már az 1800. december 14-én kelt törvény is elrendelte a következő területekre vonatkoztatva: „Egészen a tengereken létrejövő békéig, Golo és Liamone megyékre, valamint az összes, Európában található, de a kontinentális országrészekről két vagy több miriádnyi távolságra található szigetekre.” Szintén általános és nem egyedi, az a csak Korzikára vonatkozó, a IX. év pluvióse havában (1801. február 7-én) meghozott törvény, amely felfüggeszti az esküdtzsékeket, s speciális bíróságok felállítását rendeli el, melyek ezentúl illetékesek az úgynevezett banditizmusnak minősített bűncselekmények (banditizmusnak neveztek minden, a konzultus elleni megmozdulást) elítélésében. Ezt a törvényt egy ventőse 4-én kelt rendeleti határozat követte, amely speciális igazságszolgáltatást vezetett be tizenhárom nyugati megyébe és tizenhárom déli megyébe. Április 3-án Miot e rendeletek szigorúságát a Korzikán uralkodó hosszantartó nyugtalanossággal és a tengeren dúló háborúval magyarázta. 1803. január 12-én Morand lép Miot helyébe, a rendőrséget is ellenőrzése alatt tartja és a korzikai igazságszolgáltatás a továbbiakban is esküdtzsék nélkül, valamint különleges bíróságokkal működik. Az ellenségtől való félelmet jól mutatja a különböző erődök megerősítése, s hogy Ajaccióban ágyúütegeket állítanak fel. Az egész ország hemzseg a reguláris hadsereg embereitől, a rendőröktől, illetve mindenütt rendőrspionokba lehet botlani, akik közvetlenül a katonai parancsnokot tájékoztatják megfigyeléseikről. Könyörtelen harc folyik a banditák ellen és az ellenállás legkisebb jele is olyan félelemmel tölti el Morand-t, hogy elrendeli az 1808-as fiumorbói kegyetlen expedíciót. Amennyiben visszatérünk a Szardíniával való összehasonlításra, nem szabad figyelmen kívül hagynunk – mások sem tennének így a helyünkben –, hogy mind a rendőri, mind a katonai nyomás megerősödik a szigeten, és elszántan üldözik az utolsó jakobinusokat. A korzikai jakobinusok, akiket éppúgy, mint az ország más részein, szintén szívesen neveznek anarchistának, szintén ki vannak téve a rendszer üldözésének, bár igaz, hogy kevésbé szisztematikusan próbálják kézre keríteni őket, mint ahogy Szardínián teszik. Az üldözésük 1800-tól kap erőre, mikor is Arena, Bartélémy testvére életével fizet a „török összeesküvésében” játszott szerepéért. A Saint-Nicaise utcai merényletet teljesen alaptalanul a jakobinusoknak tudták be, s a meginduló, elszánt üldözési hullám Korzikát sem kímélte.

Ugyanakkor engedményekről és az enyhülés jeleiről is vannak bizonyítékok Korzika vonatkozásában, míg Szardínián ezekkel nem találkozunk. Ilyenek például az emigránsok listájának szűkítése, később teljes törlése, s hozzá kell tennünk, hogy ez még Miot megbízatása előtt érvénybe lépett. Továbbá megemlíjük az úgynevezett „Miot rendeletei”-t, amelyek a közvetlen adókat vagy enyhítik, vagy felfüggesztik. A cél nem más volt, mint-hogy egy kimerült országot ideiglenesen megkíméljenek. Hozzátehetjük azonban, hogy éppúgy, mint Franciaország más részein, Korzikán is életbe léptek a konkordátum alapján születő döntések, mint például Sébastiani érsekké való kinevezése, vagy az ezt követő val-

lási béke: „Hagyjátok meg nekik a harangokat...” – mondta Bonaparte már 1797-ben, jól ismervén honfitársait.

AZ ÁLLAMAPPARÁTUS MEGERŐSÖDÉSE

E pacifikáló politika (amelyet elnyomó politikának is bátran nevezhetnénk, bár az általunk választott nézőpontból e tény érdektelen számunkra) a későbbiekben együtt járt az államapparátus hatalmának megnövekedésével is, s ez jóval erősebb volt Korzikán, mint Szardínián, hiszen az előbbi valós függésbe kényszerült. Mindenütt a rendnek kellett uralkodnia, így a dezertőrök és a lázadók üldöztetése általánossá vált. A konzuli, illetve császári Franciaországgal kapcsolatban mint általánosságot jegyzi meg A. Forrest, hogy a körülmények „elengedhetetlenné teszik az államhatalomnak a modern Európában példa nélkül álló megerősítését”. Az államhatalom mindenütt jelenvalóvá válik, s mindenben ő határoz, irányítása alá vonja egyre inkább a gazdasági életet, és egészen befonja az állampolgárok magánéletét is. Ezen állami túlsúly elkerülhetetlen következménye lesz – a Miot által hozszútávon életbe léptetett különleges rendeletek ellenére, mind a pénzügyek, mind az illeték-szabályozás vonatkozásában – a sziget partikularizmusának visszaszorulása.

Az állandó katonai toborzás együtt járt a rendőri, hivatalnoki és törvényhozói elnyomással, s ezen a téren Korzika egyáltalán nem volt kivétel. Soha nemzetállam nem volt ennyire jelenlévő, s ezt a biztosok és prefektusok jelentései a háború szükségleteiről ékesen bizonyítják. Úgy kell-e tehát tekintenünk, hogy az államérdek kegyetlen megnyilvánulásának nyugtalanító hatásai, a partikularizmus és a pártszellem felett győzedelmeskedő közszellem jobban szembetűnő volt Korzikán, mint Franciaország többi részén? Ezt semmi sem bizonyítja jobban, mint az utóbbi években végzett regionális felmérések. Egyik oldalon szembe találjuk magunkat az állam megerősödésével, a másik oldalon pedig elszánt ellenállást látunk a partikuláris érdekek, a helyi szokások és tradíciók védelmében, s ez egy olyan vezérfonal, amely csupán Korzika vonatkozásában létezik. A toborzás tehát a „vér-adó” tekintetében egyértelmű, hogy Korzika nem áll kivételes helyen, s hogy a besorozott katonák száma egy közepes mennyiséget jelent az országos arányokhoz viszonyítva.

Vegyük közelebbről szemügyre az abszolutizmus kiterjedését Korzikán, amely Miot hivatalba lépésével kezdődik és Morand alatt egyre nagyobb méreteket ölt! A hatalom egyre fokozódó beavatkozása helyi szinten is egyre nő. Egy 1802 júliusában kelt rendelet előírta a prefektusoknak, hogy kivételesen hívják össze a községi tanácsokat, hogy ez utóbbiak számoljanak el, a községek mutassák be számadásaikat, ellenőrizzék a felvett hiteleket, a kiadásokat, a jövedelmeket és iktassák be a fogyasztási adót. A közösségi javak felszámolásának folyamata felgyorsult, párhuzamosan az államadósság-törlesztő pénztár létesítésével, mindkettő ugyanabba az irányba mutatott. A földterületek, a nyilvántartás, a vámok, a vizek és az erdők ügyében illetékes funkcionáriusokat neveztek ki, s ez éppúgy jellemző volt a szigeten, mint a kontinentális Franciaországban. Való igaz azonban, hogy mindez egy fokkal tán szembetűnőbb volt Korzikán, ahol Miot felháborodva jegyezte meg, hogy „tudatlanság a jellemző itt, a Francia Köztársaság kormányzatának mind elveivel, mind formájával kapcsolatosan”, és elvként vallotta, hogy „erre a bajra pedig kizárólag a központi kormány-

zat hozhat gyógyírt'. Ugyanez elmondható Szardínia vonatkozásában – mutatis mutandis – Carlo Felice idején, mikor is Joseph de Maistre tett látogatást a szigeten és sokkal keményebb elbírálásban részesítette a szárdokat, mint azt Miot tette a korszikaiakkal.